Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD | **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM PODSTAWOWY

CZERWIEC 2011

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1 – 30). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 120 minut

Liczba punktów do uzyskania: 100

MWO-P1_1P-113

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Podkreśl nazwę formy demokracji bezpośredniej obowiązującej w Polsce.

A. inicjatywa ludowa

B. parlament

C. weto ludowe

D. zgromadzenie ludowe

Zadanie 2. *(5 pkt)*

Podaj nazwy konstytucyjne organów Rzeczypospolitej Polskiej, których uprawnienia zaprezentowano poniżej.

A. Ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe, o czym zawiadamia Sejm i Senat; mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych.

.....

B. Zapewnia bezpieczeństwo zewnętrzne państwa; sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi.

.....

C. Przysługuje mu wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej; odpowiada za wartość polskiego pieniądza.

.....

D. Członkowie Rady Ministrów ponoszą przed nim solidarną odpowiedzialność za działalność Rady Ministrów oraz indywidualną odpowiedzialność za sprawy należące do ich kompetencji.

.....

E. Stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów; może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności z konstytucją aktów normatywnych w zakresie, w jakim dotyczą one niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

.....

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Podaj nazwę rodzaju prawa wyborczego, do którego odnosi się podany fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 127.3. Na Prezydenta Rzeczypospolitej może być wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu.

.....

Zadanie 4. *(3 pkt)*

Uzupełnij podane przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wpisując brakujące pojęcia.

A.

Art. 154.1. Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów [...]

2. Prezes Rady Ministrów, w ciągu 14 dni od dnia powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej, przedstawia Sejmowi program działania Rady Ministrów z wnioskiem o udzielenie jej ..... .

B.

Art. 158.1. Sejm wyraża Radzie Ministrów ..... większością ustawowej liczby posłów na wniosek zgłoszony przez co najmniej 46 posłów i wskazujący imiennie kandydata na Prezesa Rady Ministrów. Jeżeli uchwała została przyjęta przez Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej przyjmuje dymisję Rady Ministrów [...]

C.

Art. 226.1. Rada Ministrów w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego przedkłada Sejmowi sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej [...]

2. Sejm rozpatruje przedłożone sprawozdanie i po zapoznaniu się z opinią Najwyższej Izby Kontroli podejmuje, w ciągu 90 dni od dnia przedłożenia Sejmowi sprawozdania, uchwałę o udzieleniu lub o odmowie udzielenia Radzie Ministrów ..... .

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Podkreśl nazwę organu samorządu terytorialnego w Polsce, który <u>nie jest</u> wybierany w wyborach bezpośrednich.

A. burmistrz

B. prezydent miasta

C. starosta

D. wójt

Zadanie 6. *(3 pkt)*

Podaj nazwę konstytucyjną organu Rzeczypospolitej Polskiej, który decyduje o postawieniu przed Trybunałem Stanu:

A. Prezydenta RP – .....

B. Prezesa Rady Ministrów RP – .....

C. Ministra Sprawiedliwości – .....

Zadanie 7. *(2 pkt)*

Na podstawie fragmentów aktów prawnych wykonaj polecenia.

Art. 1. Regulaminu Sejmu

1. Pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu otwiera Marszałek Senior powołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej spośród najstarszych wiekiem posłów.
2. Marszałek Senior pełni funkcję do wyboru Marszałka Sejmu.

Art. 30. Regulaminu Senatu

1. Pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Prezydent [Rzeczypospolitej Polskiej] i powołuje na przewodniczącego najstarszego wiekiem senatora (Marszałek Senior). W razie niemożności dokonania tej czynności przez Prezydenta [Rzeczypospolitej Polskiej], pierwsze posiedzenie Senatu otwiera Marszałek Senior.

A. Podaj nazwy urzędników państwowych otwierających pierwsze posiedzenie

Sejmu RP – .....

Senatu RP – .....

B. Przedstaw różnicę w sposobie powoływania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Marszałka Seniora każdej z izb parlamentu.

.....

.....

.....

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Uzupełnij tabelę, w której wymieniono Prezesów Rady Ministrów RP w latach 1997-2006. Do imienia i nazwiska polityka, który sprawował ten urząd jako chronologicznie pierwszy, dopisz w tabeli literę P, a do tego, który sprawował go jako chronologicznie ostatni – literę O.

	Prezes Rady Ministrów RP	Chronologia
A.	Marek Belka	
B.	Jerzy Buzek	
C.	Kazimierz Marcinkiewicz	
D.	Leszek Miller	

Zadanie 9. *(2 pkt)*

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując obok każdego z nich znak „X”.

	Zdanie	
A.	Prezydent RP może stosować prawo łaski.	
B.	Członkowie Rady Ministrów ponoszą odpowiedzialność polityczną przed Prezydentem RP.	
C.	W przypadku osób kandydujących na posłów i senatorów obowiązuje w Polsce cenzus wieku.	
D.	Członkowie Rady Ministrów RP mogą wydawać rozporządzenia z mocą ustawy.	

Zadanie 10. *(5 pkt)*

Do każdego z podanych opisów dopisz nazwę odpowiadającej mu ideologii politycznej.

A. Jej podstawy sformułował Edmund Burke. Była reakcją na wydarzenia rewolucji francuskiej. Podkreśla istnienie w każdym społeczeństwie naturalnych elit, pragnie zachowania systemu wolnorynkowego, domaga się poszanowania tradycji i tradycyjnych zasad moralnych w życiu państwa.

.....

B. Za jej prekursora uchodzi John Locke. Jest ideologią indywidualistyczną w dwojakim znaczeniu – uznaje, że naczelna wartość to wolność jednostki, a społeczeństwo i naród są zbiorami indywidualnych jednostek. Uważa, że funkcje państwa powinny być ograniczone do minimum.

.....

C. Powstała w końcu XIX wieku, a za jednego z jej twórców uważany jest Eduard Bernstein, który poddał rewizji główne postulaty myśli politycznej Karola Marksa. Opowiada się za rozbudowanymi funkcjami socjalnymi państwa i jego interwencjonizmem w gospodarkę. W myśl jej zasad należy dążyć do wyrównywania szans społecznych.

.....

D. Powstała w XIX wieku, a za jej twórców uchodzą m.in. Pierre Proudhon i Piotr Kropotkin. Postuluje zniesienie wszelkiej organizacji państwowej. Twierdzi, iż należy ją zastąpić wspólnotami o charakterze produkcyjnym lub konsumpcyjnym albo związkami indywidualnych wytwórców.

.....

E. Była odpowiedzią na rozwijające się doktryny socjalistyczne i komunistyczne. Stoi na stanowisku egalitaryzmu, solidaryzmu społecznego oraz personalizmu. Przeciwstawia się traktowaniu pracy ludzkiej jako towaru.

.....

Zadanie 11. *(1 pkt)*

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Prawo Rzeczypospolitej Polskiej nie zakazuje tworzenia partii politycznych

A. odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu.
B. odwołujących się w swoich programach do rygorystycznego trzymania się zasad i norm wyznaczonych przez daną religię.
C. zakładających lub dopuszczających w swoim programie lub działalności nienawiść rasową i narodowościową.
D. zakładających w swoim programie lub działalności stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy.

Zadanie 12. *(4 pkt)*

Na podstawie fragmentu Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny* wykonaj polecenia.

Art. 109. Ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego, który popełnił przestępstwo za granicą.
Art. 110. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemca, który popełnił za granicą czyn zabroniony skierowany przeciwko interesom Rzeczypospolitej Polskiej, obywatela polskiego, polskiej osoby prawnej lub polskiej jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej oraz do cudzoziemca, który popełnił za granicą przestępstwo o charakterze terrorystycznym.
§ 2. Ustawę karną polską stosuje się w razie popełnienia przez cudzoziemca za granicą czynu zabronionego innego niż wymieniony w § 1, jeżeli czyn zabroniony jest w ustawie karnej polskiej zagrożony karą przekraczającą 2 lata pozbawienia wolności, a sprawca przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie postanowiono go wydać.
Art. 111. § 1. Warunkiem odpowiedzialności za czyn popełniony za granicą jest uznanie takiego czynu za przestępstwo również przez ustawę obowiązującą w miejscu jego popełnienia.
§ 3. Warunek przewidziany w § 1 nie ma zastosowania do polskiego funkcjonariusza publicznego, który pełniąc służbę za granicą popełnił tam przestępstwo w związku z wykonywaniem swoich funkcji, ani do osoby, która popełniła przestępstwo w miejscu niepodlegającym żadnej władzy państwowej.

A. Wymień trzy czyny, za popełnienie których ustawę karną polską stosuje się wobec cudzoziemca.

- .....
  .....
- .....
  .....
- .....
  .....

B. Podaj artykuł i paragraf *Kodeksu karnego* określający, że popełnienie za granicą przez obywatela polskiego niebędącego funkcjonariuszem publicznym czynu zabronionego przez ustawę karną polską, ale nieuregulowanego przez prawodawstwo kraju, w którym czyn ten został popełniony, nie będzie skutkować zastosowaniem wobec niego odpowiedzialności karnej.

.....

C. Wymień dwa wyjątki od kwestii określonej w podpunkcie B.

- .....
  .....
- .....
  .....

Zadanie 13. *(1 pkt)*

Podkreśl nazwę organu władzy Rzeczypospolitej Polskiej, który stwierdza ważność wyborów do Sejmu RP i Senatu RP.

A. Naczelny Sąd Administracyjny

B. Państwowa Komisja Wyborcza

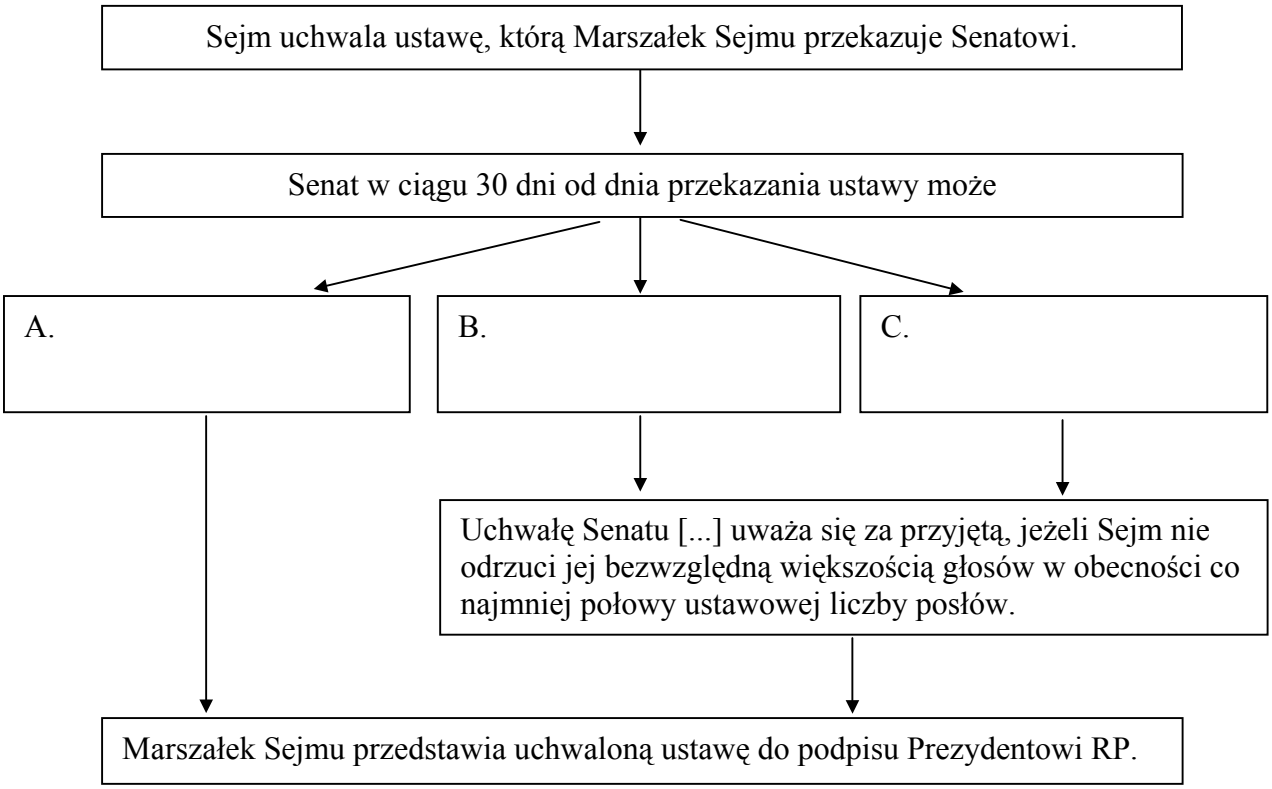
C. Sąd Najwyższy

D. Trybunał Konstytucyjny

Zadanie 14. *(3 pkt)*

Uzupełnij schemat ścieżki legislacyjnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Tryb tworzenia ustawy zwykłej

Zadanie 15. *(1 pkt)*

Podkreśl regułę prawną, która ma odzwierciedlenie w podanym fragmencie Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku *Kodeks karny.*

Art. 1. § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

A. nikt nie może być sędzią we własnej sprawie

B. prawo nie działa wstecz

C. twarde prawo, ale prawo

D. zwyczaj jest traktowany jako prawo

Zadanie 16. *(5 pkt)*

Do każdego z podanych przepisów prawnych dopisz nazwę odpowiadającej mu gałęzi (dziedziny) prawa.

A. Rozprawą kieruje wyznaczony [...] pracownik tego organu administracji publicznej, przed którym toczy się postępowanie.

prawo .....

B. Rój pszczół staje się niczyim, jeżeli właściciel nie odszukał go przed upływem trzech dni od dnia wyrojenia. Właścicielowi wolno w pościgu za rojem wejść na cudzy grunt, powinien jednak naprawić wynikłą stąd szkodę.

prawo .....

C. Kto wbrew przepisom składuje, usuwa, przetwarza, dokonuje odzysku, unieszkodliwia albo transportuje odpady lub substancje w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu wielu osób [...], podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

prawo .....

D. Nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy.

prawo .....

E. Jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa albo przed upływem trzystu dni od jego ustania lub unieważnienia, domniemywa się, że pochodzi ono od męża matki.

prawo .....

Zadanie 17. *(1 pkt)*

Określ, jaki problem związany z nieprzestrzeganiem prawa został przedstawiony na rysunku satyrycznym.

Źródło: www.sawka.pl

.....

.....

.....

Zadanie 18. *(3 pkt)*

Do każdej z wymienionych kategorii praw i wolności człowieka dopisz po dwa przykłady. Odpowiedzi wybierz spośród poniższych.

Prawa i wolności człowieka: prawo do pokoju, prawo dostępu do służby publicznej, nienaruszalność mieszkania, wolność tajemnicy komunikowania się, prawo do pracy, wolność zgromadzeń, prawo do nauki.

A. prawa i wolności osobiste: .....

.....

B. prawa i wolności polityczne: .....

.....

C. prawa i wolności społeczne, gospodarcze i kulturalne: .....

.....

Zadanie 19. *(4 pkt)*

Uzupełnij poniższy tekst. W odpowiednie miejsca wpisz: A – rok, B, C i D – nazwę państwa.

Do zjednoczenia Niemiec (przyłączenia obszarów wschodnich do RFN) doszło w (A) ..... roku. Stało się to możliwe po podpisaniu porozumienia *dwa plus cztery*. Brali w nim udział przedstawiciele obu państw niemieckich: Republiki Federalnej Niemiec oraz (B) ....., a także czterech mocarstw: Stanów Zjednoczonych Ameryki, Wielkiej Brytanii, (C) ..... oraz (D) ..... .

Zadanie 20. *(3 pkt)*

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Zasadniczo sytuacja jeszcze nigdy nie była tak korzystna jak dziś, jeśli chodzi o możliwości załatwienia problemu. Saudyjski plan pokojowy został jednomyślnie przyjęty przez świat arabski. [...] Mówienie o podziale Jerozolimy jeszcze niedawno było równoznaczne ze śmiercią polityczną, dzisiaj spór dotyczy możliwych linii podziału. A jednak, mimo wszystko, nic nie idzie naprzód. Dlaczego?

Źródło: *60 lat samotności*, Rozmowa z E. Barnawim, „Forum", nr 5/2008.

A. Podaj nazwę państwa, którego dotyczy wskazany w tekście saudyjski plan pokojowy.

.....

B. Czy państwo wskazane w podpunkcie A dysponuje bronią atomową?

.....

C. Wymień nazwy dwóch narodów uczestniczących w konflikcie, do którego nawiązuje autor tekstu.

.....

Zadanie 21. *(3 pkt)*

Na podstawie tekstu i własnej wiedzy do każdego z wymienionych poniżej czynników dopisz odpowiadający mu przykład sytuacji motywującej do podjęcia decyzji o emigracji.

Nie ulega wątpliwości, że część zachowań migracyjnych współczesnego świata ma charakter zarobkowy. Migrację można traktować jako czynnik uelastyczniający rynek pracy i umożliwiający dostosowanie poziomu zatrudnienia do zmieniających się warunków ekonomicznych. Osoby rozważające możliwość wyjazdu za granicę, a także powracające z emigracji, decyzję swoją podejmują po przeanalizowaniu sytuacji gospodarczej kraju, z którego pochodzą oraz własnej sytuacji bytowej. Biorą pod uwagę nie tylko subiektywną ocenę warunków pracy, standardu życia, czy pozycji społecznej, lecz również jakże ważne kwestie dotyczące możliwości rozwoju zawodowego, obejmujące szeroko pojętą infrastrukturę, organizację systemu szkolnictwa, warunki panujące na rynku pracy oraz relacje między pracodawcą, a pracownikiem. Migracje zależą także od oceny sytuacji politycznej kraju macierzystego oraz efektów reform ekonomicznych i społecznych.

Na podstawie: *Wpływ emigracji zarobkowej na gospodarkę Polski,* Departament Analiz i Prognoz Ministerstwa Gospodarki, Warszawa 2007.

A. czynnik ekonomiczny .....

.....

B. czynnik polityczny .....

.....

C. czynnik społeczny .....

.....

Zadanie 22. *(4 pkt)*

Do każdego z podanych wydarzeń z zakresu integracji europejskiej przyporządkuj właściwy rok. Odpowiedzi wybierz spośród: 1967, 1973, 1979, 1981, 1986, 1993, 1997.

A. pierwsze wybory powszechne do Parlamentu Europejskiego – .....

B. przystąpienie do Wspólnot Europejskich Wielkiej Brytanii, Danii i Irlandii – .....

C. przyjęcie Jednolitego Aktu Europejskiego – .....

D. wejście w życie Traktatu z Maastricht – .....

Zadanie 23. *(3 pkt)*

Wpisz informacje o osobie przedstawionej na zdjęciu.

A. Imię i nazwisko

.....

B. Państwo

.....

C. Zajmowane stanowisko państwowe w 2010 roku

.....

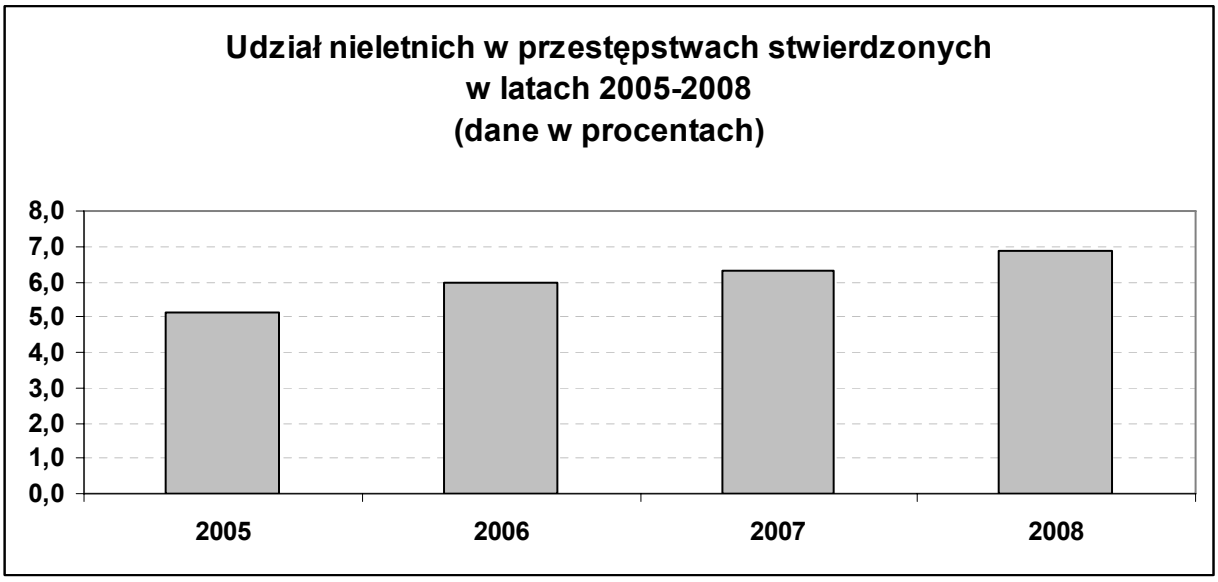
Zadanie 24. *(4 pkt)*

Na podstawie materiałów źródłowych i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Wejście na drogę przestępczą nie ma charakteru przypadkowego, jest często poprzedzone wcześniejszymi sygnałami świadczącymi o zaburzeniu rozwoju dziecka. Dlatego bardzo dużą uwagę należy przywiązywać do profilaktyki, do zapobiegania wykolejeniu społecznemu dzieci i młodzieży przez podejmowanie działań w początkowej fazie rozwoju tego zjawiska, gdy występują pierwsze trudności wychowawcze, pierwsze niepowodzenia w nauce – nawet jeżeli nie występują jeszcze w stopniu nasilonym.

Zapobieganie zjawiskom szkodliwym jest znacznie bardziej ekonomiczne i skuteczne niż zwalczanie ich negatywnych skutków, zarówno w skali jednostkowej, jak i społecznej. Zatem optymalnym rozwiązaniem byłoby takie wychowanie dzieci, które uchroniłoby je przed społecznym niedostosowaniem. Wówczas nie będą one skłonne do podejmowania działań niekorzystnych dla nich samych i otoczenia. Dlatego też zjawisku temu należy nadać odpowiednią rangę i w procesie wychowania traktować priorytetowo.

Źródło: A. Biskupska, *Przestępczość nieletnich. Przyczyny przestępczego wykolejenia i rodzaje czynów przestępczych*, www.wszia.edu.pl

Na podstawie: www.policja.pl

A. Wymień dwa przedstawione w tekście argumenty za podejmowaniem działań profilaktycznych w walce z przestępczością nieletnich.

- .....

  .....

- .....

  .....

B. Określ, jaka zmiana nastąpiła w rozwoju przestępczości nieletnich w latach 2005-2008 i podaj jej jedną możliwą przyczynę.

zmiana: .....

przyczyna: .....

.....

Zadanie 25. *(3 pkt)*

Wybierz trzy zdania, w których zawarte są opinie. Wpisz w wyznaczone miejsce właściwe litery, którymi oznaczono te zdania.

A. Kilka lat temu autonomistami zajmował się Urząd Ochrony Państwa.
B. Niedawno katowicki sąd zarejestrował ugrupowanie Śląski Ruch Separatystyczny.
C. Ten sam sąd odmówił rejestracji Związku Ludności Narodowości Śląskiej, ponieważ dopatrzył się w tej inicjatywie podtekstów politycznych.
D. Autonomiści żyli do tego czasu przedwojenną legendą, marzyli o odtworzeniu świata, który pamiętali z lat 1922-1939.
E. Śląsk miał wówczas swój sejm i skarb, a niewielkie województwo dawało ok. 46% polskiego PKB.
F. Autonomię oficjalnie zniesiono w 1945 r. dekretem KRN (w 1939 r. zlikwidował ją Hitler).
G. Przedwojennej legendy nie wystarczyło jednak autonomistom na pokonanie progu do parlamentu.
H. Przedwojenna autonomia miała swoje uzasadnienie polityczne, gospodarcze, kulturowe i historyczne, ale lata PRL zamazały większość różnic między Śląskiem a krajem.

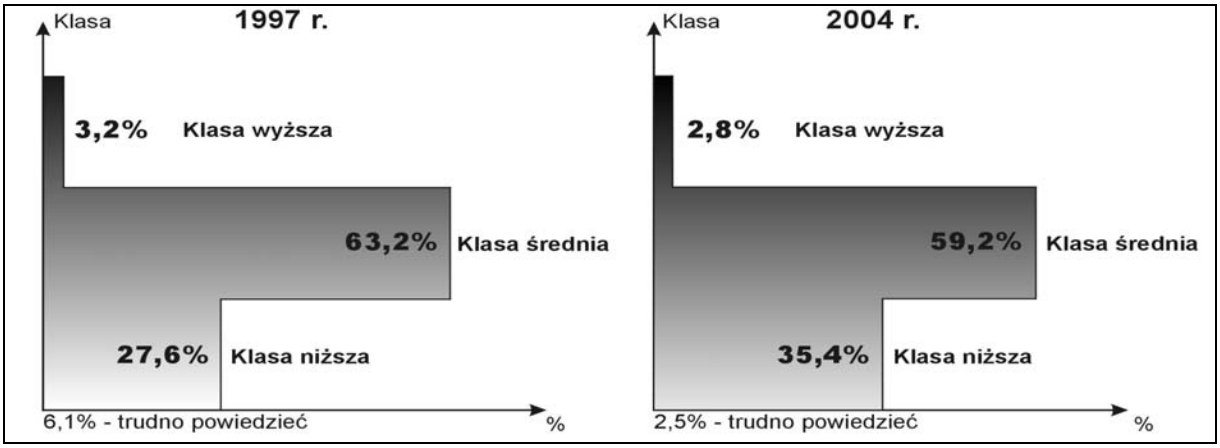
Na podstawie: J. Dziadul, *Po co nam Warszawa?,* „Polityka", nr 43/2008.

zdania zawierające opinie: ☐ ☐ ☐

Zadanie 26. *(3 pkt)*

Na podstawie wykresów określ, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli *prawda* lub *fałsz*.

Autoidentyfikacja klasowa społeczeństwa polskiego

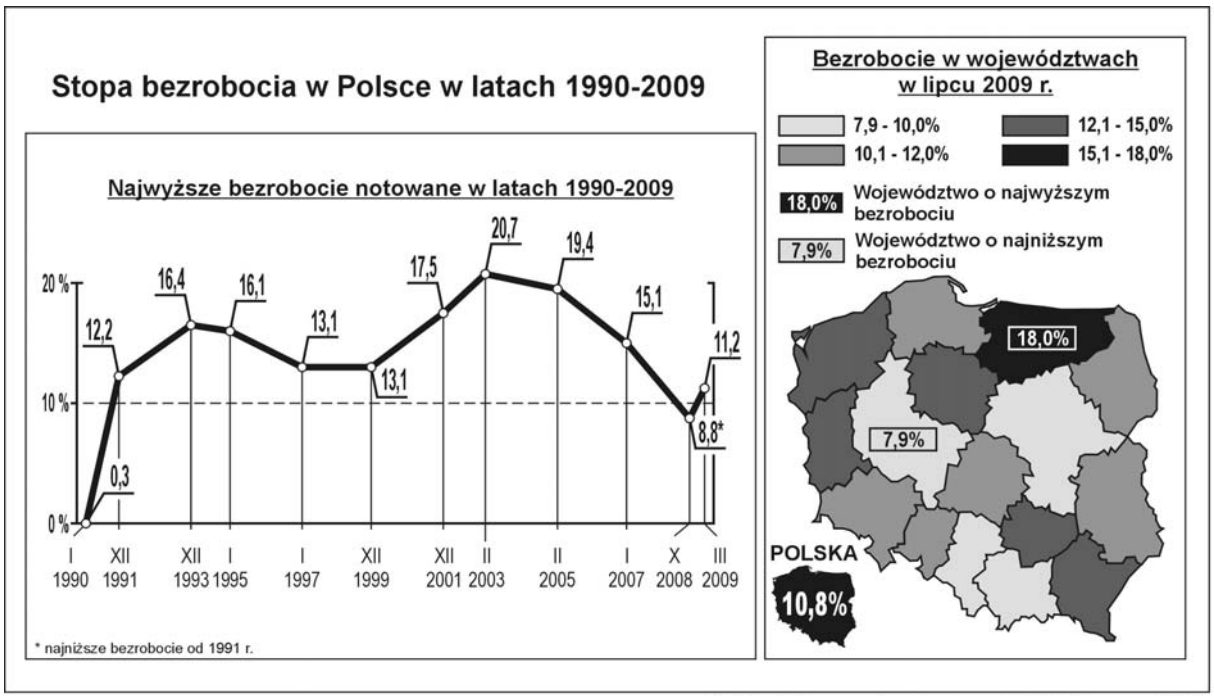

Na podstawie: *Postrzeganie swego miejsca w strukturze społecznej, awanse i degradacje,* Komunikat z badań CBOS BS/147/2004.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Zarówno w 1997, jak i w 2004 roku, przynależność do klasy niższej deklarowała mniej niż trzecia część ankietowanych.	
B.	W 2004 roku w porównaniu do 1997 roku odsetek deklarujących przynależność do klasy wyższej spadł o ponad 1%.	
C.	W 2004 roku w porównaniu do 1997 roku odsetek deklarujących przynależność do klasy średniej spadł o 4 punkty procentowe.	

Zadanie 27. *(7 pkt)*

Na podstawie zamieszczonych poniżej danych statystycznych oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: *Mały rocznik statystyczny Polski,* Warszawa 2010.

A. Podaj imię i nazwisko Prezesa Rady Ministrów RP, podczas urzędowania którego stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990-2009 była najniższa.

.....

B. Podaj imię i nazwisko Prezesa Rady Ministrów RP, podczas urzędowania którego stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990-2009 była najwyższa.

.....

C. Podaj dwa okresy, w których stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990-2009 utrzymywała tendencję spadkową.

- .....
- .....

D. Podaj nazwę województwa, w którym stopa bezrobocia w 2009 roku była najniższa.

.....

E. Podaj nazwę województwa, w którym stopa bezrobocia w 2009 roku była najwyższa.

.....

F. Wskaż dwie przyczyny wysokiego bezrobocia w województwie, w którym stopa bezrobocia w 2009 roku była najwyższa.

- .....
- .....

Zadanie 28. *(5 pkt)*

Na podstawie tekstu oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Jest bezdyskusyjne, że bieda i bezrobocie stanowią w Polsce podstawowy problem społeczny. [...] Problem ten jest jednak banalizowany i rozmywany przez większość środowisk opiniotwórczych i politycznych. Kręgi opiniotwórcze natarczywie lansują opinie uzasadniające narastanie głębokich nierówności społecznych, wskazując, że są one nieuniknione, gdyż tak jest w krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej, a nowe demokracje budujące system gospodarki rynkowej wchodzą na ścieżkę koniecznych wyrzeczeń i kosztów społecznych. [...] Czy rzeczywiście? Można powiedzieć, że na temat polskiego ubóstwa narosło wiele mitów. Ograniczę się tutaj do zasygnalizowania najważniejszych z nich.

Mit pierwszy. Społeczeństwo polskie wprawdzie w części zubożało, ale jest to ubóstwo enklawowe, które obejmuje jedynie „ogniska nowej biedy" ograniczone do proletariatu „uwięzionego w miejskich blokowiskach" i pracowników byłych PGR. Takie ubóstwo – dowodzi się – stanowi dolegliwość nieuchronną, jest nieuniknionym kosztem wychodzenia z socjalizmu i wprowadzania reguł rynku do gospodarki. [...]

Mit drugi. Dzisiejsze podupadłe grupy społeczne to: „przegrani transformacji", „sieroty po socjalizmie", dotknięci chorobą „wyuczonej bezradności", leniwi, gardzący pracą, dla których długotrwała dezaktywizacja zawodowa to świadomy wybór i styl życia, to ludzie, którzy są sami sobie winni i dlatego zasłużyli na biedę. Te grupy – dowodzi się – muszą „zmienić swoje dotychczasowe przyzwyczajenia polegania na państwie", „życia na koszt innych" i „wziąć sprawy w swoje ręce".

Jest to nic innego, jak próba zepchnięcia całkowitej odpowiedzialności za nieumiejętność odnalezienia się w nowej rzeczywistości gospodarczej na tę część społeczeństwa, która w istocie stała się ofiarą inżynierii społecznej reformatorów z początku transformacji. Nie chce się bowiem pamiętać, że ówczesne rządy w obawie przed masowym bezrobociem wybrały drogę pasywnych osłon socjalnych, odsyłając na wcześniejsze emerytury, zasiłki i świadczenia przedemerytalne kilka milionów obywateli. Zamiast więc prowadzenia aktywnej polityki na rynku pracy świadomie skazano ogromne rzesze ludzi w wieku aktywności zawodowej na bezczynność i życie ze świadczeń społecznych. Należy dodać, że zdecydowana większość ludności utrzymująca się dzisiaj z zasiłków dla bezrobotnych i zasiłków pomocy społecznej pytana, w jaki sposób widzi poprawę swojej sytuacji i czego oczekuje od państwa, wskazuje, że liczy na pomoc w znalezieniu pracy i przekwalifikowaniu lub zdobyciu zawodu, a nie na zasiłki.

Źródło: E. Leś, *Ucieczka do przodu*, „Nowe Państwo", nr 6/2003.

A. Wymień – za autorką tekstu – dwa przykłady grup, do których w dyskursie publicznym odnosi się określenie ubóstwo enklawowe.

- .....
- .....

B. Podkreśl kwestię, która – zdaniem autorki tekstu – jest najważniejszą przyczyną bezrobocia w Polsce.

1. nieodpowiednia polityka państwa względem bezrobotnych
2. nieunikniony koszt wychodzenia z socjalizmu
3. wyuczona bezradność
4. życie bezrobotnych na koszt innych

C. Wskaż błąd popełniony – zdaniem autorki tekstu – przez polskie rządy w pierwszej dekadzie transformacji systemowej, który przyczynił się do zubożenia społeczeństwa.

.....

.....

D. Podkreśl nazwę doktryny, której przeciwnikiem jest autorka tekstu.

1. interwencjonizm państwa w gospodarkę
2. leseferyzm
3. państwo dobrobytu
4. solidaryzm społeczny

E. Podkreśl nazwę kategorii społecznej, której <u>nie można</u> określić przegranymi transformacji.

1. bezrobotni
2. proletariat wielkomiejski
3. kręgi opiniotwórcze
4. robotnicy rolni

Zadanie 29. *(2 pkt)*

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Wiele się pisze i rozprawia o klasie średniej [...] Wydaje się, że kategorie zawodowo-społeczne, które mogłyby zostać w ten sposób nazwane, są na razie heterogeniczne względem siebie. Najważniejsze, że gospodarcza część ewentualnej przyszłej klasy średniej, zaangażowana w finansach, przemyśle itd., pozostaje społecznie oddzielona od części wykształconej, wyspecjalizowanej, akademickiej i intelektualnej. Póki nie nastąpi jakaś integracja, póty o klasie średniej będzie można mówić raczej w sensie czysto statystycznym, ale nie społecznym. Również niższa warstwa tej ewentualnej klasy średniej – drobny biznes, niższe zawody techniczne, ekonomiczne itd. – nie tworzy jak dotąd żadnej spójnej kategorii w sensie społecznym. [...] Natomiast rozwijają się procesy integracji kulturowej społeczeństwa wokół kultury popularnej, wobec nieograniczonej już w nowych warunkach ustrojowych masowej inwazji wzorów z Europy Zachodniej, a zwłaszcza z USA. W dziedzinie kultury klasa średnia, czyli szeroka warstwa ludzi pozostających w kręgu kultury popularnej, już dawno powstała i rozszerza się.

Na podstawie: J. Żarnowski, *Społeczeństwa XX wieku*, Wrocław 1999.

A. Podaj dwa przykłady niejednorodności klasy średniej wskazane w tekście.

- .....

  .....

- .....

  .....

B. Podaj – za autorem tekstu – procesy sprzyjające wzmacnianiu się klasy średniej.

.....

.....

.....

Zadanie 30. *(15 pkt)*

Napisz list do prasy, w którym przedstawisz problem rozwarstwienia społecznego w Polsce, wskazując przyczyny, przejawy i konsekwencje tego zjawiska. Odwołaj się do materiałów źródłowych z zadań 26–29.

CZYSTOPIS

BRUDNOPIS

PESEL

MWO-P1_1P-113

Miejsce na naklejkę
z nr PESEL

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

WYPEŁNIA EGZAMINATOR

Suma punktów														
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100				
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐				

KOD EGZAMINATORA

KOD ZDAJĄCEGO

Czytelny podpis egzaminatora